

INVAZIILE BARBARE

Principala problemă a unui roman autobiografic constă în gestionarea raportului dintre caracteristicile literaturii de frontieră, de care, de fapt, aparține, și *prelucrarea artistică* a textului. Pentru că, în fond, clauza trecerii în plan secund a unei finalități estetice intră mereu în coliziune cu epiciizarea pe care o asemenea proză o implică, chiar dacă în grade mai reduse. Iar atunci când un autor ancorat într-un proiect diaristic are parte de un material biografic nelipsit de simetrii stânenitoare, finaluri rotunde, contraste aproape geometrice regulate, coincidențe stridente, lucrurile se pot complica și mai mult.

Ce poate face un scriitor proaspăt diagnosticat cu limfom Hodgkin, dacă, rătăcind posomorât pe străzile Clujului, găsește sprijinită de un stâlp metalic o pancartă cu mesajul *Writing Is The Only Way of Life?* În recentul roman al lui Lucian-Dan Teodorovici*, confruntarea cu asemenea dileme comportă o serie de rezolvări inedite. Pentru că, dacă pactul autobiografic nu îți permite să sacrifici un atare episod existențial, nici măcar imunizarea față de o evaluare estetică nu îți poate cenzura breșe metatextuale, în care să explici potențialul nociv al înscrierii prozei în logica unei distribuirii revelatoare a evenimentelor. Alegând *să nu îșiucidă copiii* (renunțând la principiul Medeea), Teodorovici nu amputează secvența, ci se angajează într-un excurs proleptic despre scris și superstiții, din care, din fericire, nu transpare decât o acceptare rezervată a unei doze potențial fertile de misticism. Cam în aceeași manieră este tratat și episodul din final, în care arborii ornamentali sunt investiți cu *rolul de dublu* pentru fiecare membru al familiei. Întors acasă după o ședință de chimioterapie, autorul observă că singurul copac veștejit este chiparosul pe care îl alesese pentru sine. Simetria perfectă (până și modalitatea degradării pare să împrumute ceva din formele îmbolnăvirii scriitorului) nu este, din fericire, *citită* în cheie simbolică, ci tratată cu un fel de curiozitate amuzată. Un exemplu similar este acela al insertului despre tratarea cancerului prin metodele medicinei alternative. Deși abordarea subiectului te constrânge la banala enunțare a pericolelor pe care abandonarea tratamentelor alopate le presupune, autorul își asumă o confesivitate ce nu ține cont de posibilele *compromisuri estetice*: „Mi-s stranii rândurile de mai sus, le simt făcându-mi mie rău, prin nervozitatea lor aproape necontrolată, le simt făcându-i cărții rău, prin rostul lor strict publicistic. Dar fac parte din mine [...], iar explicația asta poate fi [...] de ajuns.”

Evitarea unor *variante pierzătoare* în gestionarea literară a cancerului ar fi și ea de remarcat. Astfel, nu vom întâlni în roman nicio urmă de autocompătimitate, nicio formă de repliere într-un cinism ostentativ, nicio dorință de etalare a unei demnități ireproșabile. De altfel, egotismul bine ținut în frâu face ca neoplazia să tranșeze limitele epidermice ale autorului. Practic, observăm aici o situație similară cu cea din filmul lui Denys Arcand, *Invaziile barbare*, care propunea o corespondență destul de străvezie între năpădirea celulelor maligne în organismul muribundului Rémy și primele atentate teroriste ale începutului de secol XXI. În cazul *Celui care cheamă câinii*, organicista asociere nu se limitează însă la proliferarea islamofascismului, ci are în vedere și resuscitarea naționalismelor în Europa Centrală, alegerile din S.U.A și din Republica Moldova, Brexit-ul sau emacierea Uniunii Europene, toate acestea făcând din 2016 un an damnat. Și în acest caz, panseurile socio-politice sunt de o platitudine atroce, dar asumată.

Însă dincolo de pasajele analitice sau confesive, trebuie puse în lumină câteva micronarațiuni, care, de altfel, sunt și grefate cu succes în structura de ansamblu a cărții. Dacă analepsa despre incantațiile bunicii se integrează perfect în aria de semnificații a romanului, cea despre aluniță va ajuta la *rezolvarea impecabilă* a tensiunii create în urma leziunilor postoperatorii. Într-o manieră asemănătoare ar trebui percepute și episodul cu pacientul a cărui voce e înlocuită de un caiet cu întrebări și replici predefinite sau cel în care o martoră a lui Iehova reușește să scoată din sărite un salon întreg, suprareacționând la afecțiunile minore ale soțului.

Cel care cheamă câinii reprezintă un proiect autobiografic a cărui reușită depinde strict de maniera în care receptorul înțelege convențiile literaturii de frontieră. Dacă pentru un cititor mult prea atent la aspectul autenticist, reflecțiile politice, parantezele metatextuale sau puținele secvențe narativizate pot să câi până la diminuarea semnificativă a valorii cărții, pentru un critic ceva mai permisiv cu tendințele estetizante sau chiar teoretizante, demersul lui Teodorovici poate deveni unul cu atât mai valoros. De oricare parte a baricadei am alege să ne poziționăm, *Cel care cheamă câinii* rămâne unul dintre romanele de referință ale anului 2017.

*Lucian Dan Teodorovici, *Cel care cheamă câinii*, Editura Polirom, Iași, 2017

Toiagul lui Moise I

Lucian Radulescu 2014